

Metody pracy z uczniem zdolnym: liceum ogólnokształcące czy liceum rankingowe?

(wykład o socjologii systemu szkolnictwa)

Prof. dr hab. Grzegorz Karwasz, Zakład Dydaktyki Fizyki UMK

1. Ranking, czy równość szans?

Włoskie, 5-letnie licea, stanowią prawdziwe placówki kulturotwórcze – wydają własne roczniki naukowe, prowadzą muzea naukowe i obserwatoria astronomiczne, organizują wystawy i wykłady popularnonaukowe, stanowią samodzielne podmioty programów europejskich. Żadne z nich nie jest klasyfikowane w listach „rankingowych”, mimo że nieoficjalnie są i licea lepsze i gorsze.

Brak list rankingowych nie jest modą, ale odzwierciedla współcześnie-europejską (tzn. post-rewolucyjnie francuską) koncepcję równości szans, w czym odpowiada określonej hierarchii wartości i określonym strukturom organizacyjnych społeczeństwa. Społeczeństwa anglosaksońskie mają inną strukturę organizacyjną oraz skalę wartości, ze wszystkimi zaletami i wadami, jakie tego rodzaju struktury niosą.

2. Liceum ogólnokształcące

Uporawszy się z niedorzecznością list rankingowych w społeczeństwie mało mobilnym oraz przywiązaniem do tradycyjnych skal wartości, należy zadać pytanie o *ogólnokształcący* charakter szkoły średniej. (Oczywiście, zakładamy, że trzy-letnie liceum, jest tylko „przejściowym nieporozumieniem” i wkrótce powróci system liceum czteroletniego). Szkoła średnia **musi** taką rolę spełniać. Brak ogólnego wykształcenia, na wysokim poziomie kulturowym i szerokich mas społeczeństwa łatwo zaobserwować na przykładzie trudności przy transformacjach cywilizacyjnych niejednego z państw post-komunistycznych. Solidna, i różnorodna kulturowo polska szkoła (w przeszłości) zapewniła nam bezkrwawą rewolucję oraz szybkie i skuteczne adaptacje systemowe.

Szkoła musi więc, niezależnie od list rankingowych, zachować swój ogólnokulturowy charakter.

3. Uczeń zdolny

Uczeń zdolny, o ile usunie się wyimaginowany stres zewnętrzny (zbyt krótki cykl nauczania, rankingi, olimpiady, konkursy świadectw) poradzi sobie również w liceum *ogólnokształcącym*, a nie tylko specjalistycznie profilowanym. Zasadniczą kwestią, ponownie wracającą, jest konieczność 4-letniego cyklu nauczania, który pozostawi uczniowi, w spokoju, możliwości na 1) rozwój zainteresowań i 2) równoległy rozwój zdolności szczegółowych.

Kółka zainteresowań, w szczególności w zakresie nauk przyrodniczych **kółka o charakterze laboratoryjnym**, są istotnym elementem rozwoju ucznia zdolnego (oczywiście, o ile płaca nauczyciela daje mu możliwość prowadzenia takich popołudniowych zajęć).

Uczniowie powinni być włączani do procesu dydaktycznego, np. przez przygotowanie pokazów laboratoryjnych, prowadzenie zajęć w młodszych klasach, pisanie artykułów.

Olimpiady, choć powszechnie lubiane (przez niżej podpisanego również) i zazdroszczone, stanowią część systemu, który poddaję krytyce, patrz punkt 1.

Włocławek, 17.04.2008